

ROZVOJ DISTANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

IRENA HOBLÍKOVÁ

Centrum distančního vzdělávání Univerzity Palackého v Olomouci

Abstrakt: Příspěvek popisuje současnou strategii Univerzity Palackého v zavádění distanční formy vzdělávání. Čerpá z oficiálního záměru rozvoje školy a seznamuje s rozdělením kompetencí mezi jednotlivé organizační složky. Seznamuje s rolí centrálního univerzitního pracoviště, Centra distančního vzdělávání UP. Ozřejmuje jeho poslání, představuje jeho nový vzdělávací program, zaměřený na osvojování pedagogických kompetencí v distančním vzdělávání. Seznamuje s celouniverzitním integrovaným projektem „Zavádění e-learningu na UP v Olomouci“.

Klíčová slova: záměr rozvoje, rozdělení kompetencí, kombinovaný model CDV UP, pedagogické kompetence pro realizaci DiV, komplexní vzdělávací program, integrovaný projekt.

Abstract: The paper describes the present strategy of Palacký University in the introduction of the distance learning form. It draws from the official plan of the University development and presents the division of competencies among the individual organisation components. It clarifies the role of the central University workplace, the Centre of Distance Learning. It presents its new learning program, focusing on the acquisition of teaching competencies in distance education. It presents the all-University integrated project „Introduction of e-learning at Palacký University“.

Key words: development plan, competence division, combined model, teaching competencies for the implementation of distance education, complex education program, integrated project

1. ÚVOD

Uplatňování distanční formy vzdělávání v rámci akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání patří k významným prioritám UP. Univerzita považuje tuto formu vzdělávání nejen za nástroj usnadňující dostupnost vzdělání pro nové (resp. další) cílové skupiny, ale také za nástroj celkově zefektivňující a zkvalitňující vzdělávací proces. Proto je záměrem UP (1):

- doplňování kombinovaného studia o další distanční prvky;
- zvyšování podílu distanční formy v programech celoživotního vzdělávání;
- příprava dalších studijních programů (bakalářských, respektive navazujících magisterských) v distanční formě, respektive v kombinaci distanční a prezenční formy pro akreditaci podle nových požadavků Akreditační komise MŠMT ČR;
- tvorba multimediálních (digitálních, interaktivních) studijních opor,
- vybudování základů celouniverzitního e-learningového studijního prostoru, jako nezbytné platformy pro distanční formu vzdělávání;
- zabezpečení rozvoje distanční formy vzdělávání prostřednictvím Centra distančního vzdělávání (CDV UP), ve spolupráci s fakultami.

2. CENTRUM DISTANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

2. 1 Poslání CDV UP

Centrum je pracoviště s celouniverzitní působností, které je součástí Informačního centra UP. Jeho hlavním posláním je:

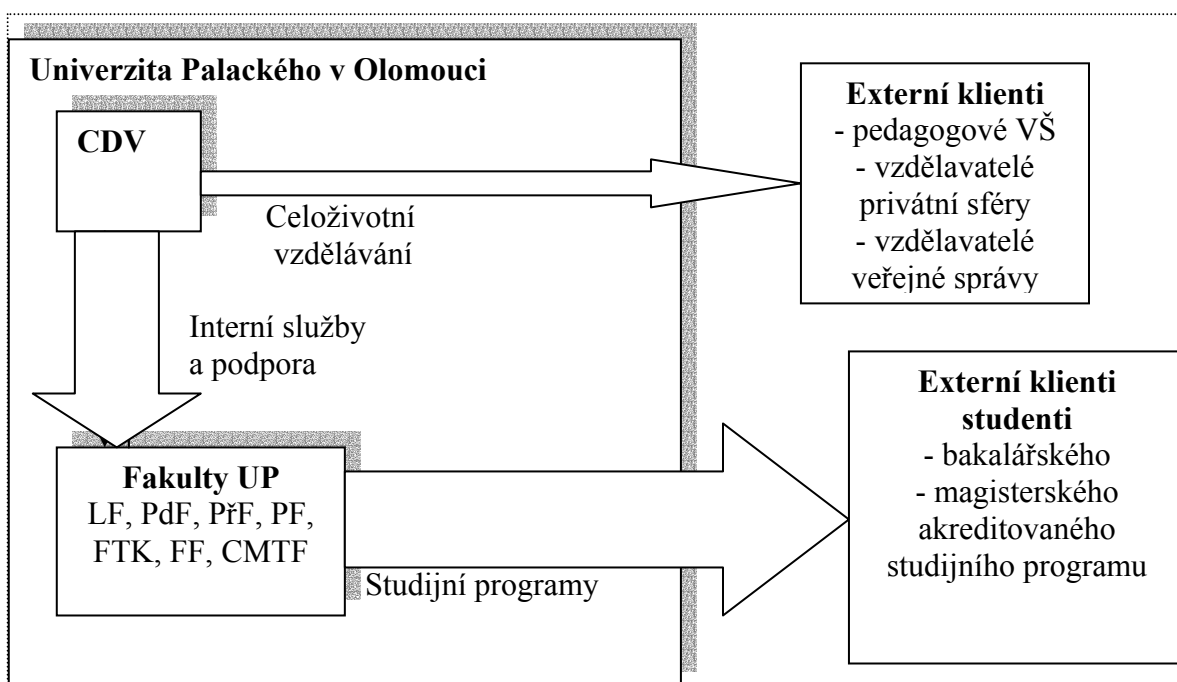
- podpora, koordinace a zavádění distanční formy vzdělávání v rámci akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, které jsou realizovány na UP ve smyslu naplňování § 44 a § 60 zákona č. 111/1998 o vysokých školách;
- poskytování odborné přípravy a poradenství pedagogickým pracovníkům UP při přípravě a realizaci vzdělávání distanční formou;
- realizace kurzů celoživotního vzdělávání v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a vnitřním předpisem UP A-9/2004 Řádem celoživotního vzdělávání UP
- reprezentace UP v oblasti distančního vzdělávání navenek;
- naplňování Dlouhodobého záměru rozvoje UP v prioritách se zaměřením na rozvoj distančního vzdělávání.

2. 2 Vnitřní organizační struktura CDV UP

Na pracovišti působí celkem 5 pracovníků. Jedná se o vnitřně vyprofilovaný odborný tým. Každý z pracovníků má své oborové zaměření, v němž plní svou dominantní roli. Jedná se o tyto profily: řízení vzdělávacího procesu v DiV, metody vytváření studijních textů v DiV a e-learning a multimedia v DiV. Kromě vedoucí, která odpovídá za řízení pracoviště zde působí také referentka, zajišťující administraci projektové činnosti a účetní agendu.

2. 3 Začlenění CDV UP do organizační struktury UP

Organizační model pracoviště je v rámci univerzity označován jako kombinovaný. Znamená to, že pracoviště je zařazeno v rámci organizační struktury (2) k centrálním jednotkám. Své služby poskytuje jak externím, tak interním klientům. V případě externí klientely (především další vysoké školy) se jedná o poskytování produktů celoživotního vzdělávání, v případě interní klientely (fakulty UP) jsou kromě celoživotního vzdělávání poskytovány konkrétní služby (zejména informační a poradenské) a řízeny projekty s celouniverzitní působností.

Obr.1. Kombinovaný model CDV UP

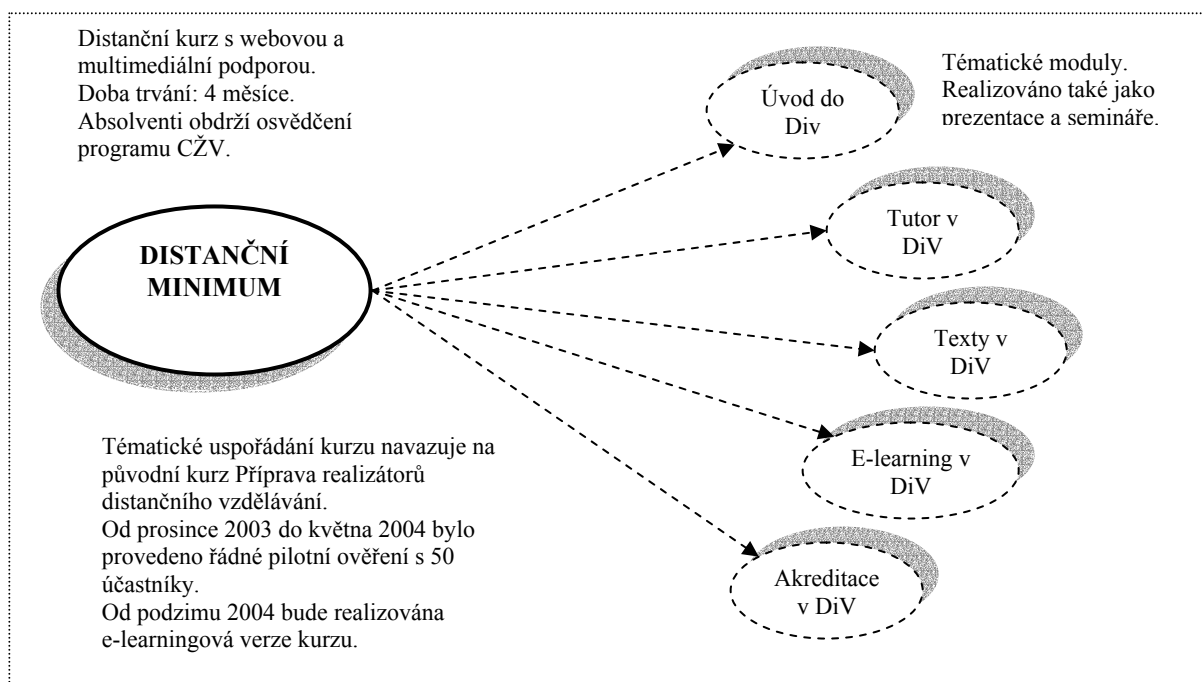
3. PŘÍPRAVA PEDAGOGŮ PRO REALIZACI DISTANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

3. 1 Komplexní vzdělávací program

Hlavním nástrojem pro zavádění distančních prvků vzdělávání do výuky je odborná příprava pedagogů. Proto CDV UP zpracovalo nový vzdělávací program v rámci CŽV, jehož cílem je získávání pedagogických kompetencí pro realizaci distančního vzdělávání ve vysokoškolském prostředí. V rámci vzdělávacího programu nabízíme tyto formy vzdělávání:

- prezentace / přednáška;
- seminář;
- studium tématických modulů v distanční formě;
- studium kurzu v distanční formě.

Obsahová stránka vzdělávacího programu je zvolena tak, aby pedagog získal znalosti a nové informace z oblasti distančního vzdělávání (základní paradigma distanční formy vzdělávání, tutorské vedení vzdělávacího procesu, metodika tvorby studijních textů / opor, aplikace multimediálních prvků a e-learningu ve vzdělávacím procesu). Distanční studium tématických modulů či kurzu je zaměřeno také na získávání dovedností (ověřování získaných informací na případových studiích a individuálních modelových příkladech), zkušeností (studium je realizováno distančně) a motivace. Kurz nese název „Distanční minimum“. Jeho struktura je schématicky znázorněna na obrázku č. 2. Podrobné informace o realizaci kurzu jsou uvedeny v příspěvku manažerky kurzu, Mgr. Moniky Všetulové.

Obr. 2: Komplexní vzdělávací program CDV UP

3. 2 Rozšiřování vzdělávací nabídky

Od začátku nového akademického roku předpokládáme rozšíření nabídky přednášek a seminářů s tématy: tvorba rozpočtu distančních kurzů a využití multimediálních technologií ve vzdělávání.

V souladu se zaváděním e-learningu plánujeme rozšíření vzdělávací nabídky o semináře zaměřené na osvojování jednotlivých nástrojů příslušného LMS (prezentace systému, školení tutorů, autorů a administrátorů).

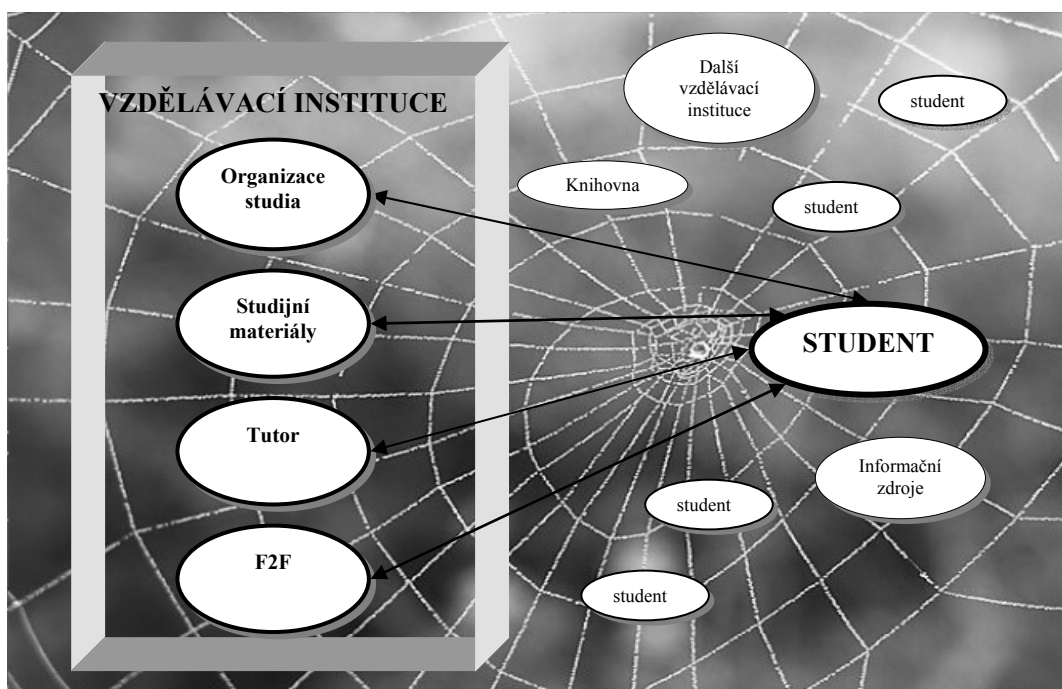
4. ZAVÁDĚNÍ E-LEARNINGU

4. 1 Začlenění e-learningu do systému distančního vzdělávání

V souladu s rozvojem distančního vzdělávání, rozvojem informačních a komunikačních technologií, včetně Internetu, usiluje univerzita o vytvoření funkční e-learningové platformy.

Distanční forma vzdělávání dostává další rozměr**. Jsou zachovány všechny metodické principy, jsou však umístěny do prostoru celosvětové sítě Internet. Toto médium snadno a velmi účinně propojuje všechny klíčové aktéry distančního vzdělávání. Přítomnost sítě umožňuje studentům pružně komunikovat nejen se svým tutorem, případně administrátorem, ale i se svými kolegy, dalšími distančními studenty. Síť rovněž umožňuje přístup k řadě alternativních zdrojů. Student již není odkázán jen na odborné materiály poskytnuté vzdělávací informací. (Toto pojetí je graficky znázorněno na obrázku č. 3.)

Pro naplnění vize e-learningu v distančním vzdělávání potřebuje univerzita vhodný nástroj, learning management system.

Obr. 3: Systém distančního vzdělávání s e-learningovou podporou

** Poznámka:

V souladu s rozvojem informačních a komunikačních technologií rozlišujeme tři generace distančního vzdělávání (3):

- I. generace: korespondenční kurzy,
- II. generace: audio, video a počítačové technologie,
- III. generace: distanční vzdělávání na Internetu.

4. 2 Sjedení e-learningové platformy na UP

V roce 2003 byl na UP zahájen proces vytváření jednotné e-learningové platformy. Řešením tohoto úkolu bylo pověřeno CDV UP.

Pracoviště připravilo pro pracovníky UP cyklus prezentací LMS, systémů pro elektronické řízení výuky. Univerzitu navštívili zástupci čtyř firem, které se věnují distribuci e-learningových platform. Zájemcům z řad pedagogů i funkcionářů byly představeny tyto systémy: UNIFOR, EDEN, TUTOR 2000 a EDOCEO. Zástupci firem ve svých prezentacích kladli důraz na seznámení s pedagogickými nástroji systémů: komunikační, organizační, výukové, testovací. Pedagogy zajímaly také nástroje sloužící k tvorbě studijního prostředí, možnosti implementace animací, zvukových či filmových záznamů.

4. 3 Publikační činnost v oblasti e-learningu

Oslovené firmy poskytly CDV UP prezentace svých systémů a demo nahrávky jednotlivých studijních prostředí. Tyto materiály byly využity k vytvoření multimediálního materiálu „LMS - Learning management systems.“ Cílem bylo názornou a nenásilnou cestou přiblížit svět e-learningu. Materiál (CD-ROM) je součástí distančního balíčku pro vzdělávací program CDV UP.

V návaznosti na tyto aktivity byl vydán studijní text „E-learning v distančním vzdělávání“. Jedná se o kolektivní dílo odborného týmu CDV UP. Cílem autorů bylo přiblížit čtenářům e-learning z různých úhlů pohledu a především, vysvětlit roli e-learningu v distančním vzdělávání. Dílo se zabývá definováním, charakteristikou a úrovněmi e-learningu, zaměřuje se především na informace o řídicích vzdělávacích systémech. V další části jsou představeni klíčoví účastníci e-learningu, maximální pozornost je věnována roli tutora a studujících. Dále jsou čtenářům přiblíženy možnosti i úskalí převádění výukového textu do elektronické podoby. Je nabídnut přístup ke zpracování textu tak, aby také na monitoru počítače splňoval všechny požadavky distanční metodiky. V závěru je popsán vývoj využívání ICT v českém vysokém školství, charakterizován aktuální stav na vybraných vysokých školách a shrnuty aktuální trendy. Distanční text je rovněž součástí distančního balíčku pro vzdělávací program CDV UP.

4. 4 Integrovaný projekt

Na základě zadání vedení univerzity byl CDV UP zpracován integrovaný projekt „Zavádění e-learningu na Univerzitě Palackého“. Projekt vede ke vzájemné spolupráci CDV UP, všech fakult, jejich odborných pracovišť a dalších organizačních složek školy. Projekt získal významnou finanční podporu MŠMT ČR. Dílčími cíli projektu je:

- nasazení ICT (univerzita bude mít centrální server pro provozování LMS na všech fakultách a dalších univerzitních pracovištích);
- implementace výukové platformy (univerzita v řádném nabídkovém řízení vybere nejvhodnější LMS, v postupných krocích bude zajištěno osvojování SW odbornými pracovníky a pedagogy školy);
- zabezpečení vzdělávacího obsahu (na všech fakultách budou realizovány dílčí projekty, zaměřené na aplikaci e-learningové podpory ve vzdělávacím procesu, ve všech případech se bude jednat o posílení distančních prvků v rámci kombinovaného studia).

Řešitelé projektu předpokládají, že do konce roku vybudují základy jednotné technické a technologické platformy pro e-learning. Současně bude nastaven jednotný model organizace a financování. Fakulty si prostřednictvím svých projektů osvojí potřebnou metodiku a pedagogické kompetence. Na základě realizace tohoto projektu budou připraveny pro rozšiřování nabídky vzdělávacích programů v distanční formě.

5. ZÁVĚR

Zavádění distanční formy vzdělávání, včetně e-learningu, představuje dlouhodobý proces změn, který se významně dotýká všech aktérů vysokoškolského prostředí (studentů, pedagogů, managementu, specialistů i technicko-hospodářských pracovníků). Univerzita Palackého postupně naplňuje tyto cíle:

- budování a přizpůsobování potřebné technické infrastruktury;
- testování a výběr vhodného SW, respektive LMS;
- sjednocení vzdělávacího systému s informačními systémy školy;
- vzdělávání akademických pracovníků v oblasti počítačové gramotnosti a metodiky distančního vzdělávání;
- přizpůsobení organizační struktury novým potřebám: vytváření specializovaných pracovišť s odborníky na ICT a DiV;
- posilování distančních prvků v rámci tzv. kombinovaného studia;
- příprava studijních programů pro akreditaci v distanční formě.

Literatura

1. Aktualizace dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti Univerzity Palackého v Olomouci na rok 2004. Dostupné na Internetu: <http://www.upol.cz/>
2. Organizační řád Univerzity Palackého v Olomouci. Vnitřní předpis UP B 1-6/2001. Dostupné na Internetu: <http://www.upol.cz/>
3. Košč, P.: DV a e-learning trendy. In Huba, M: Čo je to e-vzdělavanie? Dostupné na Internetu: <http://www.primakurzy.sk/>
4. Nocar, D. a kol.: E-learning v distančním vzdělávání. 1. vyd. Olomouc: VUP, 2003. ISBN 80-244-0802-3

Mgr. Irena Hoblíková

Univerzita Palackého v Olomouci, Centrum distančního vzdělávání

Adresa: Biskupské náměstí 1, 771 11 Olomouc

E-mail: hoblikova@rupnw.upol.cz